

C o m e n t e m i s u g g e r i m

ONTORIA, A. i altres. **MAPAS CONCEPTUALES. UNA TÉCNICA PARA APRENDER.**

Editorial Narcea. 2na. Edició.
Madrid. 1993. 207 pàgs.

Des de fa ja uns quants anys els educadors tenim davant nostre un horitzó que pot sintetitzar-se en dues frases: *aprendre a aprendre* y *enseñar a pensar*. Ambdues repre-

senten coordenades que emmarquen la orientació del treball a un centre educatiu i a l'aula.

El canvi de mentalitat professional que suposa la reforma educativa implica un procés d'actualització i perfeccionament del professorat. Això planteja un nou model de professor que desenvolupa la capacitat reflexiva sobre la seva pròpia pràctica i que orienti el treball de l'alumne a l'aula amb una metodologia adequada. En aquest context no té massa sentit el model "transmissió de coneixements", ja que aquest paper ben bé el podria jugar una cinta de video o un llibre. El que cal és que professor i alumnes converteixin la seva acció en un continu procés investigador. El que s'ha de buscar és que l'alumne *apregui a aprendre* i que el professor *apregui*—si és que no és així— *a ensenyar a pensar*.

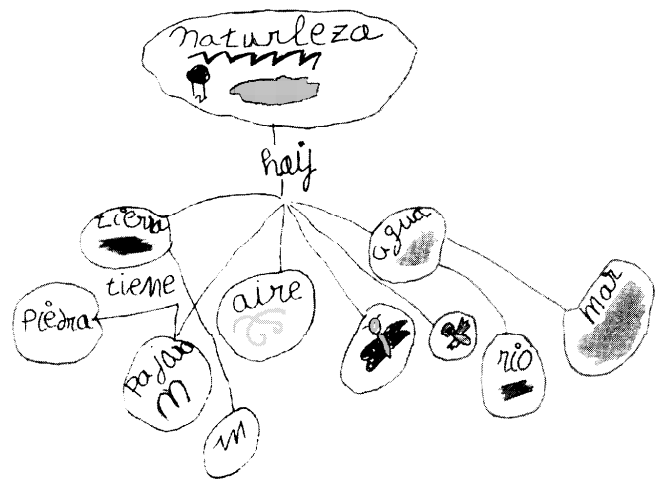
El grup de professors que han elaborat el llibre, de diferents nivells educatius (des d'educació infantil fins a universitat), dirigit i coordinat per Antonio Ontoria, ja fa temps que analitza la forma d'acostar-se a la realitat concreta del treball a l'aula des d'una òptica constructivista. Els preocupa l'alumne i el seu aprenentatge: com facilitar-lo?. La resposta condueix al model d'aprenentatge potenciat a la reforma. Construir i compartir coneixements, aprendre significativament, aprendre a aprendre, ensenyar a pensar... són idees que han portat als autors a reflexionar sobre la pròpia pràctica docent amb els seus alumnes.

Ontoria entén *l'aprenentatge significatiu* com un procés on "la nueva información se incorpora de forma sustantiva, no arbitraria, a la estructura cognitiva del alumno. Hay una intencionalidad de relacionar los nuevos conocimientos con los de nivel superior más inclusivos, ya existentes en la estructura cognitiva. Se relaciona con la experiencia, hechos u objetos. Hay una implicación afectiva al establecer esta relación, al manifestar una buena disposición ante el aprendizaje." En contraposició a aquesta manera de veure les coses, *l'aprenentatge memorístic* suposa que "la incorporación de los nuevos conocimientos se produce de forma arbitraria. No hay intención de integrarlos en la estructura cognitiva. No se relaciona con la experiencia, hechos u objetos. No hay implicación afectiva en dicha relación al no mostrar una disposición favorable para el aprendizaje."

De tot aquest procés de reflexió-acció sorgiren noves estratègies que els portaren al treball amb *mapes conceptuales* com a mètode per aprendre.

El *mapa conceptual* és una tècnica creada per Joseph D. Novak que el presenta com una *estrategia*, un *mètode* i un *recurs esquemàtic*.

És una estratègia, ja que és "un mecanismo poderoso en potencia, para ayudar a los estudiantes a aprender y para ayudar a los educadores a organizar los materiales objeto de aprendizaje." És un mètode, perquè "la construcción de los mapas conceptuales es un mecanismo para ayudar a los

estudiantes y educadores a captar el significado de los materiales que va a aprender". I també és un recurs, ja que "un mapa conceptual es una visualización esquemática para representar un conjunto de significados conceptuales incluidos en una estructura de proposiciones."

El llibre s'ha escrit pensant, bàsicament, en els professors en actiu, amb la intenció d'oferir-los una tècnica cognitiva: els mapes conceptuales, des de dues vessants complementàries. La primera part del llibre podria anomenar-se, per entendre'ns, la "teòrica", mentre que l'altra seria la "pràctica".

La fonamentació teòrica dels mapes conceptuales, que es basa en el model d'aprenentatge significatiu d'Ausubel, es dona a la primera part de l'obra. A la segona, es presenten unes experiències concretes—força interessants, per cert— de treball a l'aula amb els mapes conceptuales, aplicant-los a diferents nivells educatius i àrees de coneixement (Ciències Experimentals, Ciències Socials i Matemàtiques). Fins i tot la tècnica de la construcció dels mapes conceptuales per part dels alumnes s'extrapola, adaptada, a l'educació infantil, denominant-los *mapes preconceptuales*.

Agustí Salvat Altés

Àrea de Didàctica de les Ciències Experimentals